

พระธรรมเทศนา
ไตรสิกขาภา
โดย พระธรรมรัตนดิลก (จิตตคุตโต ป.ธ. ๙)
วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร
ในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลพระศพ ครบสप्तมวาร
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
วันศุกร์ที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคล พระชนมสุขทุกประการ จงมีแต่
สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารพระองค์ สมเด็จพระธรรมมิกมหาราชาธิราชเจ้า ผู้ทรง
พระคุณอันประเสริฐ บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสาขนาพระธรรมเทศนา ในไตรสิกขาภา
ประดับพระปัญญาบารมี หากรับพระราชทานถวายวิสาขนาไป มิได้ต้องตามไวยาหารอรรถาธิบาย
ในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะพระเมตตาคุณ พระกรุณาคุณ พระขันติคุณ
ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมาผู้มีสติปัญญาน้อย ขอถวายพระพร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

ปณฺณวณฺโ ตถาวาที สึเลสุ สฺสุมาหิตํ
เจโตสมถมนุยุตฺตํ ตํ เว วิญญู ปสฺสเรติ ฯ

ณ บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสาขนาพระธรรมเทศนาใน ไตรสิกขาภา ฉลองพระ
เดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี เนื่องในการทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กำหนดพระ
ราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ในวาระครบสप्तมวารแห่งการสิ้นพระชนม์ สมเด็จพระเจ้าภคินี
เธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในพระวโรกาสนี้ พอสมควรแก่เวลา

พระราชกุศลทักษิณานุปทานกิจที่สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารพระองค์ ผู้ทรง
พระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญอุทิศพระราชกุศล แต่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชร
รัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ด้วยคารวธรรม อปายานธรรมและกตัญญูกตเวทิตาธรรม
จัดเป็นพระราชกุศลบุญกิริยาสัมมาปฏิบัติ แก่ยุวพุทธมุนีบุคคล ผู้ทรงเป็นพระบรมญาติ อันสมเด็จพระ
พระบรมบพิตร พระราชสมภารพระองค์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงประพฤติเป็นอาจิณ
วัตรเสมอมา ย่อมเป็นการทรงบำเพ็ญอุราหบุชาสัมมาปฏิบัติของพระมหาบุรุษแห่งแผ่นดิน อัน

เป็นเครื่องปรากฏสง่างามแห่งประเทศ เป็นที่นิมนต์ถือของอเนกชนนิกร ดังมีพระพุทธรูปภาพิต
ว่า ราชอาณาจักรสยาม ปรากฏนามว่า ราชอาณาจักรสยาม มุขี มนุสสุธานี แปลความว่า พระราชาเป็นสง่าแห่ง
แว่นแคว้น พระราชาทรงเป็นประมุข ของประชาชนทั้งหลาย ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรง
ธรรม ทรงเป็นที่พึ่งแห่งพระบรมราชชนก พระราชชนนี พระบรมวงศานุวงศ์ อำมาตย์ราชเสนา
ข้าราชการบริพาร สมณพราหมณาจารย์ และพสกนิกรทุกหมู่เหล่า เปรียบเสมือนมหาเมฆฝนหลวง
ยังข้าวกล้าในนาให้ถึงพร้อมงอกงาม เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่คนเป็นอันมาก ฉะนั้น

ก็แล สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระองค์นั้น
นับว่า พระองค์ทรงเป็นบุุคคล คือ บุคคลที่เจริญแล้ว ก็แล บุุคคลนี้มี ๓ ประเภท คือ
ประเภทที่ ๑. ขาดิบุุค ผู้เจริญแล้วโดยชาติ คือ ทรงเจริญแล้วโดยพระชาติ กล่าวคือ ทรง
ประกอบด้วยกุศลสมภาร บุญญาธิการบารมีที่ทรงสั่งสมไว้ดีในอดีตชาติ เป็นเหตุให้ทรงสมบูรณ์
พระชาติสมบัติ ในเบื้องต้นทรงประสูติมาในชาติดิยตระกูลที่ยิ่งใหญ่ของประเทศ คือ พระบรมราช
จักรีวงศ์ โดยมีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระฉัฎฐรามราชาธิบดีนาถ รัชกาลที่ ๖
เป็นพระบรมราชชนกและมีพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี เป็นพระชนนี เป็นบุุคค
ปักษ์ มิมีผู้ใดจะกล่าวติเตียน โดยพระชาติสมบัติได้ **ประเภทที่ ๒. วัยบุุค** ผู้เจริญแล้วโดยวัย
คือ ทรงเป็นผู้หลักผู้ใหญ่โดยพระชนมายุกาล ทรงเป็นชาติดิยนาถราชา ผู้ทรงรัตติญญ **ประเภทที่**
๓. คุณบุุค ผู้เจริญแล้วโดยคุณ คือ ทรงเจริญด้วยพระคุณสมบัติ ๒ ประการ คือ ประการที่
๑. อุตตสมบัติ พระคุณสมบัติเฉพาะพระองค์ ประการที่ ๒. พรหิตสมบัติ พระคุณสมบัติที่เป็น
หิตานุหิตประโยชน์ต่อสังคม บรรดาพระคุณสมบัติ ๒ ประการนั้น

ประการที่ ๑. อุตตสมบัติ พระคุณสมบัติเฉพาะพระองค์ จะขอพระบรมราชานุญาต
อัญเชิญมาแสดงบางส่วน โดยเฉพาะในด้านการศึกษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตน
ราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงมีความขยันหมั่นเพียรในการทรงพระอักษรตั้งแต่ทรงเยาว์วัย
จากโรงเรียนราชินี โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ณ พระตำหนักกรีนฤดี ทรงศึกษาภาษาอังกฤษ
ภาษาฝรั่งเศส และเปียโนกับพระอาจารย์ชาวต่างประเทศ จากนั้นยังทรงศึกษาในโรงเรียน
เซเครตฮาร์ด อันเป็นโรงเรียนประจำสตรี ในแคว้นเวลล์ ณ ประเทศอังกฤษ เป็นเวลา ๒๐ ปี
ทรงภาคภูมิใจพระทัยในความเป็นไทย ทรงโปรดเครื่องใช้รวมถึงฉลองพระองค์ที่ผลิตในประเทศไทย
ในด้านภาษาไทยจะทรงรับสั่งภาษาไทยกับคนไทยด้วยกัน อย่างถูกต้องชัดเจนเสมอ จะ
ทรงมีรับสั่งภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสกับชาวต่างประเทศเท่านั้น ทรงเคร่งครัด ตรงต่อเวลา
ทรงปฏิบัติพระกิจวัตรเป็นเวลา ทรงประหยัคอดออมและทรงเรียบง่าย คุณาลังการโดยสังเขปนี้
เป็นส่วนอุตตสมบัติ

ประการที่ ๒. พรหิตสมบัติ คือ พระคุณสมบัติที่ทรงบำเพ็ญเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่น
เช่น หลังจากเสด็จนิวัตนาการจากประเทศอังกฤษ สู่ประเทศไทยเป็นการถาวร ในพุทธศักราช
๒๕๐๒ ได้ทรงพระกรุณาธิกัจแบ่งเบาพระราชภาระของสมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภาร
พระองค์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ โดยเฉพาะในด้านสังคมสงเคราะห์ ได้เสด็จออกเยี่ยม
ราษฎรตามหัวเมืองทั้งใกล้ไกล ทรงพระอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้อยู่เสมอมา อีกทั้งยังทรงรับสถาบัน

และองค์กรต่าง ๆ ไว้ในพระอุปถัมภ์เป็นจำนวนกว่า ๓๐ แห่ง ทั้งในส่วนที่สืบสานมาจากสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ทั้งในส่วนของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ และในส่วนของพระองค์ รวมทั้งทรงพระอนุเคราะห์ช่วยเหลือด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ตลอดจนการสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ เป็นอเนกประการ คุณาลังการโดยสังเขปนี้ เป็นส่วนประสิทธิ์สมบัติ

พระคุณสมบัติทั้ง ๒ ประการ แห่งสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ที่ได้ทรงบำเพ็ญมา ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่า สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเป็นผู้บริสุทธิ์ มีความสะอาดทั้งพระวรกาย พระวรวาจา และพระหฤทัย ทรงมีระเบียบพระวรกาย พระวรวาจา ทรงมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ซื่อสัตย์ กตัญญู ทรงมีพระปรีชารอบคอบ ในการบำเพ็ญพระกรณียกิจให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ เข้ากับหลักการบริหาร ๓ อย่าง คือ ครองตน ครองคน และครองงาน ให้พระราชกรณียกิจที่ทรงรับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมดังนิพนธ์ธรรมภาษิตที่ได้อัญเชิญสลิตไว้ เป็นอุเทศบท ณ เบื้องต้นว่า

ปณฺณวณฺต์ ตถาวาที สีเลสุ สฺสุสมาหิตํ
เจโตสมณฺมณฺยุตฺตํ ตํ เว วิญญู ปสฺสเร

แปลความว่า วิญญูชน ย่อมสรรเสริญ คนมีปัญญา พุดจริง
ตั้งมั่นดีแล้วในศีล มุ่งประโยชน์ธรรมเครื่องสงบใจนั้นแล ฯ

อันธรรมดาว่า มนุษยชนโดยทั่วไป ถ้าการกระทำ คำที่พูดและใจที่คิด ดำเนินไปผิดทาง ย่อมหมดหวังที่จะพบความสะอาด สงบ สว่างได้ ส่วนผู้ที่พบกับความสะอาด สงบ สว่างได้นั้น จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม ๓ ประการ คือ ไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญาเท่านั้น ผู้ปฏิบัติธรรม ถ้าไม่รักษาศีลจะไม่เข้าถึงความสะอาด ถ้าไม่อบรมสมาธิ จะไม่ได้รับรสแห่งความสงบ ถ้าไม่อบรมปัญญา จะไม่รู้จักความสว่าง บัดนี้ จะขอรับพระราชทานถวาย วิสัชนาอรรถาธิบายธรรม ๓ ประการ กล่าวคือ ไตรสิกขา ที่จะนำมาให้ชีวิตได้พบความสะอาด สงบ และสว่าง พอเป็นนิทศนัย เป็นลำดับไป

ประการที่ ๑. ชีวิตจะพบกับความสะอาดได้ด้วยศีลสิกขา สงเคราะห์เข้าในบาทพระคาถาที่ตั้งว่า ตถาวาที สีเลสุ สฺสุสมาหิตํ ศีล มีความหมายว่า ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม เป็นเครื่องกำจัดกิเลสอย่างหยาบชั้นกายวาจา เรียกว่า วิติกมพหวน เพราะละกิเลสอย่างหยาบได้ ผู้มีศีลเปรียบประดุจมีรากแก้วแห่งคุณงามความดีทั้งหลาย ย่อมเป็นที่พึ่งของผู้อื่นที่เข้ามาพึ่งพิงอาศัยได้ เสมือนต้นไม้ใหญ่มีรากแก้วที่มั่นคง ย่อมให้ประโยชน์แก่ผู้คนที่มาพึ่งพิงอาศัย เป็นที่หลบร้อนหลบฝนได้ ฉะนั้น ศีลเป็นหลักประกันความปลอดภัย ในสังคมใดก็ตาม หากมีผู้ปฏิบัติธรรม นำพากันรักษาศีล เช่น รักษาศีล ๕ เป็นต้น สังคมนั้น ย่อมมีความสุข มีความอบอุ่นใจ ไว้วางใจกัน ไม่มีความมุ่งร้ายเบียดเบียนกัน คือ ไม่เบียดเบียนร่างกายชีวิตของกันและกัน ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของกันและกัน ไม่เบียดเบียนครอบครัวของกันและกัน ไม่เบียดเบียนผลประโยชน์ของกันและกัน ตลอดจนไม่เบียดเบียนตนเอง ด้วยการติดสิ่งเสพติดที่ให้โทษทุกชนิด

ความสะอาดทางกาย ย่อมมีได้เพราะเว้นจากกายทุจริต ๓ ประการ คือ เว้นจากการฆ่า สัตว์ ๑ เว้นจากการลักทรัพย์ ๑ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ๑

ความสะอาดทางวาจา ย่อมมีได้เพราะเว้นจากวจีทุจริต ๔ ประการ คือ เว้นจากการพูดเท็จ ๑ เว้นจากการพูดคำหยาบ ๑ เว้นจากการพูดส่อเสียด ๑ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ๑

คุณาถการโดยสังเขปนี้ คือ ความสะอาดกายและวาจามีได้ ด้วยศีลสิกขา

ประการที่ ๒. ชีวิตจะพบกับความสงบได้ด้วยจิตตสิกขา สงเคราะห์เข้าในบาทพระคาถา ที่ตั้งว่า **เจโตสมถม นยุตต** จิตตสิกขา หมายถึง การศึกษาในเรื่องสมาธิภาวนา สมาธิ คือ ความตั้งใจมั่น หมายถึง จะทำอะไรก็ต้องตั้งใจทำจริง ๆ เช่น การเขียนหนังสือ หากมีสติในการเขียน ก็จะเขียนได้ถูกต้องไม่ตกหล่น จะอ่านหนังสือ ก็ต้องมีสมาธิในการอ่าน จึงจะอ่านเข้าใจได้ แต่เป็นสมาธิในเบื้องต้นเท่านั้น สามารถนำไปใช้ในกิจการงานประจำวันได้

การเจริญสมาธิ เป็นการทำให้จิตให้สงบไม่ให้ฟุ้งซ่านให้มีอารมณ์มั่นคง เป็นวิธีที่หาความสุข ความสงบได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีใช้จะทำได้ง่ายนัก เพราะว่าจิตนั้นเป็นธรรมชาติที่รักขากยาก คือ จะรักษาให้อยู่ในความสงบตลอดกาลไม่ได้ ห้ามยาก ห้ามมิให้คิด จิตก็จะคิด สิ่งที่ควบคุมบังคับได้ยากก็คือจิต แต่ก็ไม่เกินวิสัยที่มนุษย์จะควบคุมบังคับให้ดำรงอยู่ในทางที่ดีได้ วิธีที่จะทำได้ก็คือ เป็นพุทธวิธีอันได้แก่กัมมัฏฐานเท่านั้น เช่น ผู้ใดปฏิบัติธรรม มีความประสงค์ที่จะเจริญพุทธา นุสสติกัมมัฏฐาน ซึ่งเป็นอารมณ์อย่างหนึ่ง ในบรรดาอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐาน ๔๐ อย่าง โดยกำหนดจิตไว้ที่ลมหายใจเข้า หายใจออก เมื่อสูดลมหายใจเข้ากำหนดว่า “พุท” เมื่อหายใจออก กำหนดว่า “โธ” พุท – โธ ๆ จนกว่าลมหายใจจะเบา หัวใจไม่เต้นแรงไม่กวดแกว่ง มีสติ กำหนดรู้เท่าทันเป็นปัจจุบัน เมื่อหมั่นฝึกฝน อบรมอยู่ประจำเป็นไปติดต่อกัน จิตก็จะค่อย ๆ มีความเสพคุ้นเข้ากันกับอารมณ์ของกัมมัฏฐาน ในระยะแรก ๆ ทำให้จิตสงบได้ยาก เพราะจิตเคยเป็นอิสระ ไม่เคยได้รับการฝึกฝนมาก่อน **เอกจริ** เทียวไปดวงเดียว แต่เมื่อถูกบังคับให้อยู่กับอารมณ์กัมมัฏฐานเพียงอย่างเดียว ย่อมจะดิ้นรนไฝหาอารมณ์ต่าง ๆ ที่เคยเสพคุ้น มีอาการเหมือนปลาที่อยู่ในน้ำ เมื่อถูกจับโยนขึ้นบนบก ก็ย่อมจะดิ้นรนหาน้ำที่เคยอาศัย ฉะนั้น

บางขณะจิตคิดถึงรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่พึงพอใจ บางขณะคิดปองร้ายผู้อื่น บางขณะเกิดซิมเศร้า หดหู่ ไม่เบิกบาน บางขณะเกิดความรำคาญ ฟุ้งซ่าน บางขณะเกิดความ ลังเลสงสัย อุปสรรคเหล่านี้ คือที่มาของ “ความขุ่นมัว” ในจิตใจ เหล่านี้เรียกว่า “นิรวณ” คือธรรมที่กั้นขวางจิตไม่ให้บรรลุความดี เมื่อผลอสติเมื่อใดนิรวณเหล่านี้ ก็ต้องเข้ามาครอบงำ จิตเมื่อนั้น สมาธิ ชื่อว่า **ปริยฐานปหาน** ละนิรวณอันเป็นกิเลสชั้นกลางได้ ผู้ปฏิบัติ พึงตามดู จิต ก็คือ ให้อ่านเท่าทันว่าขณะนั้นจิตกำลังคิดอะไร แล้วค่อยใช้สติเหนี่ยวรั้งกลับมาสู่อารมณ์ของ กัมมัฏฐาน การใช้สติเหนี่ยวรั้งจิตให้มาอยู่กับอารมณ์ของกัมมัฏฐานได้ จึงชื่อว่า ฝึกจิตได้ เมื่อ ฝึกจิตบ่อย ๆ ได้ จนเกิดความเสพคุ้น จิตก็จะค่อย ๆ ละพยศ เกิดความสงบ สำหรับการปฏิบัติ ธรรม เมื่อตาเห็นรูป ก็กำหนดว่าเห็นหนอ ๆ ให้สักแต่ว่าเห็น ส่วนหูเป็นต้น เมื่อได้ยินเสียงก็ กำหนดว่า ได้ยินหนอ ๆ ให้สักแต่ว่าได้ยิน เช่นเดียวกัน ไม่ให้จิตปรุงแต่งว่าชอบหรือไม่ชอบเอา

สติมากำหนดที่ลมหายใจเข้า หายใจออก จะทำให้จิตมีความสุข อันเกิดจากการปฏิบัติธรรม
คุณาลังการโดยสังเขปนี้ คือ ชีวิตจะสงบได้ด้วยจิตตสิกขา

ประการที่ ๓. ชีวิตจะพบกับความสว่างได้ด้วยปัญญาสิกขา สงเคราะห์เข้าในบทพระ
คาถาที่ตั้งว่า **ปญฺญวนฺตํ** มีอรรถาธิบายว่า ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั่ว ปัญญามี ๓ อย่าง คือ
สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง ๑ **จินตามยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการคิด ๑ **ภาวนามย
ปัญญา** ปัญญาเกิดจากการภาวนา ๑ บรรดาปัญญาทั้ง ๓ นั้น เฉพาะภาวนามยปัญญาอย่างเดียว
ที่จะขอพระบรมราชนุญาตนำมาถวายวิเศษนา ณ ที่นี้ **ภาวนามยปัญญา** ก็คือ วิปัสสนาปัญญา
นั่นเอง แปลว่า ความรู้ชัดหรือรู้แจ้ง ลักษณะของปัญญา คือ รู้แจ้ง หน้าที่ของปัญญาคือกำจัด
โมหะ เหตุให้เกิดปัญญา คือ สมาธิ ความตั้งมั่นแห่งจิต ผลของปัญญาที่ปรากฏชัดคือ ความไม่
หลง วิปัสสนาปัญญา นั้นจำต้องอาศัยสมาธิเกิดก่อนแล้ว จึงเกิดขึ้นได้ ดังมีพระบาลีว่า **สมาธิ
ภิกฺขเว ภาเวถ สมาธิโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาภูตํ ปชานาติ** แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอ
ทั้งหลายจงเจริญสมาธิเถิด ภิกษุผู้มีจิตตั้งมั่นแล้ว ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริง วิปัสสนาปัญญา
ชื่อว่า อนุสัยปหาน เพราะละอนุสัยกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในสันดานได้ ก็แล เมื่อพระโยคาวจรได้
เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ถึงขั้นบรรลुวิปัสสนาปัญญา ย่อมเห็นสภาพตามความเป็นจริงของ
สังขารร่างกายที่เป็นไปตามสภาพพระไตรลักษณ์ คือ **อนิจจัง** เป็นของไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอด คนทั่วไปมองไม่เห็น เพราะสันตติ ความสืบต่อเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาปิดบังไว้ โดยไม่
ทราบเลยว่า ร่างกายสังขารค่อย ๆ เปลี่ยนไป ๆ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยนไป
ทีละน้อย ๆ จากเด็กกลายเป็นหนุ่ม เป็นสาว จากหนุ่มสาวกลายเป็นคนเฒ่าคนแก่ เปลี่ยนไปทุก
ลมหายใจเข้า หายใจออก มิใช่แต่ร่างกายเท่านั้น แม้แต่จิตที่เป็นนามธรรมก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับ
ไป เหมือนกระแสไฟฟ้าที่วิ่งไหลผ่านติดต่อกันไป ส่องแสงไฟสว่างอยู่ ฉะนั้น

ทุกข์ ทนอยู่ในสภาพ อย่างนั้นไม่ได้ ส่วนใหญ่จะสังเกตง่าย แต่เพราะอริยาบถมาปิดบัง
ไว้ บุคคลทั่วไปจึงมองไม่เห็นทุกข์ เช่น นิ่งนานเป็นทุกข์ ก็เปลี่ยนเป็นยืนบ้าง เดินบ้าง นอน
บ้าง จะให้อยู่ประจำอริยาบถอย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดไปไม่ได้ เปลี่ยนแล้วจึงรู้สึกสบาย มองไม่
เห็นทุกข์

อนัตตา มิใช่ตัวตน บังคับไม่ได้ ไม่อยู่ในอาณัติของใคร ที่บุคคลทั่วไปมองไม่เห็น
เพราะขณสัญญา ความเข้าใจว่า ร่างกายนี้ เป็นแห่งที่บีบ ถาวร มั่นคง มาปิดบังไว้ ที่แท้แล้ว
ร่างกายนี้ เป็นที่มาประชุมแห่งธาตุทั้ง ๔ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ และธาตุลม มาประชุม
กันอย่างพอดี

ฉะนั้น เมื่อผู้ปฏิบัติได้เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานถึงขั้นได้วิปัสสนาปัญญา ก็จะเข้าใจแจ่ม
แจ้ง เกิดแสงสว่างแห่งปัญญา สามารถทำลายอนุสัยกิเลสได้ แม้แต่สังขารที่ไม่มีใจครอง ก็ตก
อยู่ในกฎแห่งไตรลักษณ์เช่นกัน คุณาลังการโดยสังเขปนี้ คือ ชีวิตจะพบความสว่างได้ ด้วย
ปัญญาสิกขา

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงจัดระเบียบร้อย
รัดพระวรกาย พระวรราชาของพระองค์ด้วยศีล ทรงร้อยรัดพระหทัยด้วยสมาธิ และทรงร้อย

รัตพระทิวฎีด้วยปัญญา เป็นดั่งพวงมาลาแห่งพระชนมชีพ อย่างงดงามบริสุทธิ์ ทรงยึดถือพระ พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นไตรสรณคมน์ ทรงเคร่งครัดปฏิบัติตามไตรสิกขา ทรงศีล ๕ เป็น นิจศีล ตลอดพระชนมชีพของพระองค์ที่ทรงดำรงอยู่ จัดว่าเป็นสุขชีวิต เป็นพระชนมชีพที่ดั่งม หาทิเปรียบมิได้ เป็นอโฆชีวิต เป็นพระชนมชีพที่ไม่ว่างเปล่าจากประโยชน์ เป็นเสถียรชีวิต เป็น พระชนมชีพที่ประเสริฐ สมกับทรงเป็นปูชนียบุคคล คือ ทรงเป็นบุคคลที่ควรยกย่อง สรรเสริญ บูชาแห่งนิกรชนทุกหมู่เหล่า ทรงเป็นอมตบุคคล แม้สิ้นพระชนม์แล้ว ก็เสมือนยัง ทรงพระชนม์อยู่ในดวงกมลแห่งพสกนิกรชาวไทยตลอดไป ฉะนั้น

ขออำนาจแห่งกุศลทักษิณานุประทาน อันสมเด็จพระบรมราชาธิบดี พระราชสมภาร พระองค์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงบำเพ็ญพระราชทานอุทิศ แต่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี นับตั้งแต่เบื้องต้นมาจนบัดนี้ ขอจงสำเร็จเป็นบุญ นิธิ เพิ่มพระบุญญาบารมี อำนาจทิพยสุข ทิพยสมบัติ แต่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชร รัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระองค์นั้น ให้ทรงพระเกษมสันต์ปีติโสมนัส ตามควรแก่คติ วิสัยสัมปรายภพ สมกับพระราชาอุทิศนาปรารภทุกประการ

รับพระราชทานถวายวิสาขนา พระธรรมเทศนาในไตรสิกขาภา ถลองพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี ดังโวหารอรรถาธิบายที่ได้รับพระราชทานถวายวิสาขนา มา พอสมควร แก่เวลาด้วยประการฉะนี้

ขอถวายพระพร

ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักพระราชวัง
โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๕๕๐๐ ต่อ ๓๑๐๓-๔
www.brh.thai.gov.net/